

**O`ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O`RTA
MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

B.T. SALIMOV, M.S. YUSUPOV, B.B. SALIMOV

MIKROIQTISODIYOT

Darslik

(O`zbekiston Respublikasi Oliy va o`rta maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi Oliy va o`rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yo`nalishlari bo`yicha o`quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashning 2019 yil 5 iyuldagi 3-sonli bayoni qaroriga muvofiq oliy o`quv yurtlarining “Iqtisod” ta'lim sohasi talabalari uchun darslik sifatida tavsiya etilgan)

TOSHKENT-2019

B.T. Salimov, M.S. Yusupov, B.B. Salimov. Mikroiqtisodiyot. Darslik. –T.: Iqtisodiyot, 2019, - 366 b.

Ushbu darslikda resurslar taqchilligi sharoitida cheksiz ehtiyojlarni optimal qondirish, iqtisodiy tanlov va muqobil xarajatlar, ishlab chiqarish imkoniyatlaridan samarali foydalanish, bozor iqtisodiyoti sharoitida firmalar mahsulotiga talab va taklif hamda bozorning muvozanatga erishish holatlari, maksimal va minimal narxlar o`rnatilishining bozor muvozanatiga ta`siri, talab va taklif elastikligidan amaliyotda foydalanish yo`nalishlari, iste`molchilarning bozordagi hatti-harakati va unga ta`sir qiluvchi omillar bilan bog`liq nazariy hamda amaliy masalalar yoritilgan.

Firmalarning mukammal raqobatlashgan, monopol raqobatlashgan, oligopolistik va sof monopoliya bozorlaridagi hatti-harakati, turli bozorlarda narx belgilash, xarajatlarni minimallashtirish va foydani maksimallashtirish bilan bog`liq masalalar chuqur tahlil qilingan.

Darslikda shuningdek, resurslar bozorlarida talab va taklif, mehnat, kapital va yer bozorlarida firmalarning hatti-harakati, bozor iqtisodiyoti sharoitida firmalar faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish mexanizmlari ochib berilgan.

Darslik oliy o`quv yurtlari bakalavriat ta`lim bosichining 230000 - “Iqtisod” ta`lim sohasi talabalariga mo`ljallangan. Darslikdan oliy va o`rta maxsus o`quv yurtlarining professor-o`qituvchilari, amaliyotchi mutaxassislar, doktorantlar va tayanch doktorantlar hamda mustaqil izlanuvchilar ham foydalanishlari mumkin.

Darslik Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Kengashining 2018 yil 2 martdagi 8-sonli qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

i.f.d., prof. B.T.Salimovning umumiy tahriri ostida

Taqrizchilar:

S.M. Qosimov – i.f.d., professor;

S.R. Umarov – i.f.d., dotsent;

I.S. Hotamov – i.f.n., dotsent.

O`zbekiston Respublikasi Oliy va o`rta maxsus ta'lim vazirligining 2019 yil 20 iyuldagi 654-sonli buyrug`iga muvofiq nashr etishga ruxsat berilgan.

© “Iqtisodiyot” nashriyoti, 2019

MUNDARIJA

Kirish.....	9
I Bob. “MIKROIQTISODIYOT” FANNING MAZMUNI, PREDMETI VA O’RGANISH USULLARI	
1.1. Fanning predmeti va vazifalari.....	11
1.2. Fanni o’rganish usullari.....	14
1.3. O’zgaruvchan miqdorlarni o’lchash, taqqoslash va grafiklar yordamida tahlil etish.....	17
Qisqa xulosalar.....	21
Nazorat va muhokoma uchun savollar.....	22
Asosiy adabiyotlar ro’yxati.....	22
II BOB. IQTISODIY BAZIS TUSHUNCHALAR	
2.1. Iqtisodiy ehtiyoj, ne’mat va resurs tushunchalari.....	23
2.2. Iqtisodiyotning bosh muammosi: ehtiyojlarning cheksizligi va resurslarning cheklanganligi.....	25
2.3. Iqtisodiy tanlov va muqobil xarajatlar.....	27
2.4. Ishlab chiqarish imkoniyatlari va mahsulotning optimal tarkibi..	30
2.5. Resurslar va ne’matlarni taqsimlashning bozor mexanizmi. Iqtisodiy doiraviy aylanish modeli.....	32
Qisqa xulosalar.....	36
Nazorat va muhokoma uchun savollar.....	38
Asosiy adabiyotlar ro’yxati.....	38
III Bob. TALAB VA TAKLIF TAHLILI ASOSLARI	
3.1. Talab va unga ta’sir ko’rsatuvchi omillar tahlili.....	39
3.2. Taklif va unga ta’sir ko’rsatuvchi omillar tahlili.....	44
3.3. Talab va taklif funksiyalari.....	48
Qisqa xulosalar.....	53
Nazorat va muhokoma uchun savollar.....	54
Asosiy adabiyotlar ro’yxati.....	54
IV Bob. BOZOR MUVOZANATI, MAKSIMAL VA MINIMAL NARXLAR	
4.1. Bozor muvozanati va muvozanatli narx.....	55
4.2. Talab va taklifdagi o’zgarishlarning bozor muvozanatiga ta’siri..	57

4.3. Maksimal va minimal narxlarning o`rnatilishi va bozor muvozanatiga ta'siri.....	65
4.4. Iste'molchi va ishlab chiqaruvchi yutug`i.....	67
4.5. Agrar va oziq-ovqat bozorlarida muvozanat holati va narxlarni davlat tomonidan tartibga solish.....	69
Qisqa xulosalar.....	74
Nazorat va muhokoma uchun savollar.....	75
Asosiy adabiyotlar ro`yxati.....	76
V Bob. TALAB VA TAKLIF ELASTIKLIGI	
5.1. Talab va taklif elastikligi.....	77
5.2. Bozor sharoiti o`zgarishlarining oqibatlarini baholash va prognoz qilish.....	85
5.3. Talabning narx bo'yicha elastikligi yordamida daromadlarni tahlil qilish.....	88
5.4. Soliq yukini iste'molchi va ishlab chiqaruvchi o`rtasida taqsimlanishini tovar elastikligiga ko`ra tahlili.....	92
Qisqa xulosalar.....	97
Nazorat va muhokoma uchun savollar.....	98
Asosiy adabiyotlar ro`yxati.....	99
VI Bob. ISTE'MOLCHI TANLOVI NAZARIYASI	
6.1. Iste'molchi tanlovi va naflilik tushunchasi.....	100
6.2. Iste'molchi talabining alohida xususiyatlari.....	105
6.3. Iste'molchining afzal ko`rishi qoidalari.....	106
6.4. Byudjet cheklanganligi va iste'molchining muvozanatlilik sharti.....	111
Qisqa xulosalar.....	116
Nazorat va muhokoma uchun savollar.....	117
Asosiy adabiyotlar ro`yxati.....	118
VII Bob. DAROMAD VA ALMASHTIRISH SAMARASI	
7.1. "Daromad - iste'mol" chizig`i va uning tahlili.....	119
7.2. "Narx - iste'mol" chizig`i va uning tahlili.....	121
7.3. Daromad va almashtirish samarasi.....	122
7.4. Yakka va bozor talabi.....	125
Qisqa xulosalar.....	127

Nazorat va muhokoma uchun savollar.....	128
Asosiy adabiyotlar ro`yxati.....	128
VIII BOB. BOZOR VA TAVAKKALCHILIK	
8.1. Noaniqlik sharoitida tanlov.....	129
8.2. Tavakkalchilikka bo`lgan munosabat.....	134
8.3. Tavakkalchilikni (yo`qotishlarni) pasaytirish.....	136
Qisqa xulosalar.....	144
Nazorat va muhokoma uchun savollar.....	145
Asosiy adabiyotlar ro`yxati.....	145
IX Bob. FIRMALAR VA ULARNING TASHKILIY-IQTISODIY ASOSLARI	
9.1. Firma tushunchasi va uning turkumlanishi.....	147
9.2. Xususiy mulk egaligidagi firmalar.....	153
9.3. Hamkorlikka asoslangan firmalar.....	158
9.4. Korporativ mulkka asoslangan firmalar.....	161
Qisqa xulosalar.....	163
Nazorat va muhokoma uchun savollar.....	164
Asosiy adabiyotlar ro`yxati.....	165
X Bob. ISHLAB CHIQUARISH NAZARIYASI	
10.1. Ishlab chiqarish va ishlab chiqarish funksiyasi.....	166
10.2. Izokvanta va ishlab chiqarish omillarini chekli texnologik almashtirish normasi.....	168
10.3. Izokosta va ishlab chiqarish xarajatlarini minimalashtiruvchi omillar sarfini aniqlash.....	181
10.4. Masshtab samarasi.....	187
Qisqa xulosalar.....	189
Nazorat va muhokoma uchun savollar.....	189
Asosiy adabiyotlar ro`yxati.....	190
XI Bob. ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARI	
11.1. Firmalarning qisqa va uzoq muddatli oraliqdagi faoliyati.....	191
11.2. Firmalarda xarajatlar tushunchasi va ularning turkumlanishi....	191
11.3. O`zgarmas, o`zgaruvchan, o`rtacha va chekli xarajatlar	195
11.4. Ishlab chiqarish, davr, moliyaviy xarajatlar va favqulodda zararlar.....	201